

● **Detoxikáló pedig Szegeden nincs is...**

Szeszháború, kórházi csatákkal

Tréfásan borocskának szólítjuk, más meg azt mondja, egy-két pohár sör nem árt meg senkinek. Mert kemény fából faragott ember a magyar, s nehogy már egy kis piától rettenjen meg. Hát nem is igazán rettenünk... Az alkoholizmust elemző statisztikák szerint ma már 12 liter elfogyasztott tiszta szesz jut évente minden magyar állampolgárra, s ezzel stabilan tartjuk helyünket a világ élvonalában. No, de mi történik akkor, ha egy-két kupica helyett az ilyünk elájulásig népszokását gyakorolja valaki? Hova juthat az, akit egy átmulatott éjszaka után saját lába már nem visz el hazáig, s ki segít Szegeden az alkohol rabjain? Ezekre a kérdésekre keressük a választ mai riportunkban.

Tisztelt olvasóink, egy fontos bejelentéssel kell kezdenem: detoxikáló pedig Szegeden nincs is. Nem tudom, hogy ez a hír hány hölgynek és úrnak okoz most felhőtlen örömet, s ki az, aki mély depresszióba esett e mondatot olvasván, ám érzelmi reakcióik e tényen vajmi keveset változtatnak. Véltetően a szenvedélybetegségekben jártas orvosok most fölkapták a fejüket, elcsodálkozván, ugyan milyen újdonság is rejtőzködött információinkban, hiszen jól ismerik a szegedi betegellátás rendszerét. Viszont azok a Tisza-parti polgárok, akik látták már részeggel elszárguldo mentőt (netán heveny névnaposból hazatérve hallgatták kedves nejük jóslatát, miszerint a pohárfeneknek bámulói előbb-utóbb úgyis a detoxban kötnek ki...) most csak fölteszik a kérdést: hát akkor a szeszbarátokon mégis hol segítenek? Éppen ezt szeretnénk volna mi is kideríteni. S bizony nagyon hamar be kellett látnunk, csak zsákutcában forogólódunk, ha a szegedi italozási szokásokat firtatván mindenképp detoxikáló után kutatunk.

Nem tegnap nyitották

Hogy akkor mégis hova szalad az a mentő a kocsmá oldalánál kocsiba tuszkolt, szesztől kábult úrral? Ne csigázzuk tovább az érdeklődést: megyei jogú városunk kórházába, még pontosabban a Kálvária sugárúti, Szegeden már csak „kettes kórháznak” becézett intézménybe, ahol a pszichiátriai és addiktológiai osztály ambulanciáján várják sok szeretettel. Ugyanis Csongrád megye székhelyén ez a pont, ahol egymásra talál a szesztől fertőzött italozó, s türelmes ápoló, s az a doktor, aki ezernyeli elrettentő statisztikai adat birtokában is nagyon reméli: van esélye az alkoholizmus elleni harcban.

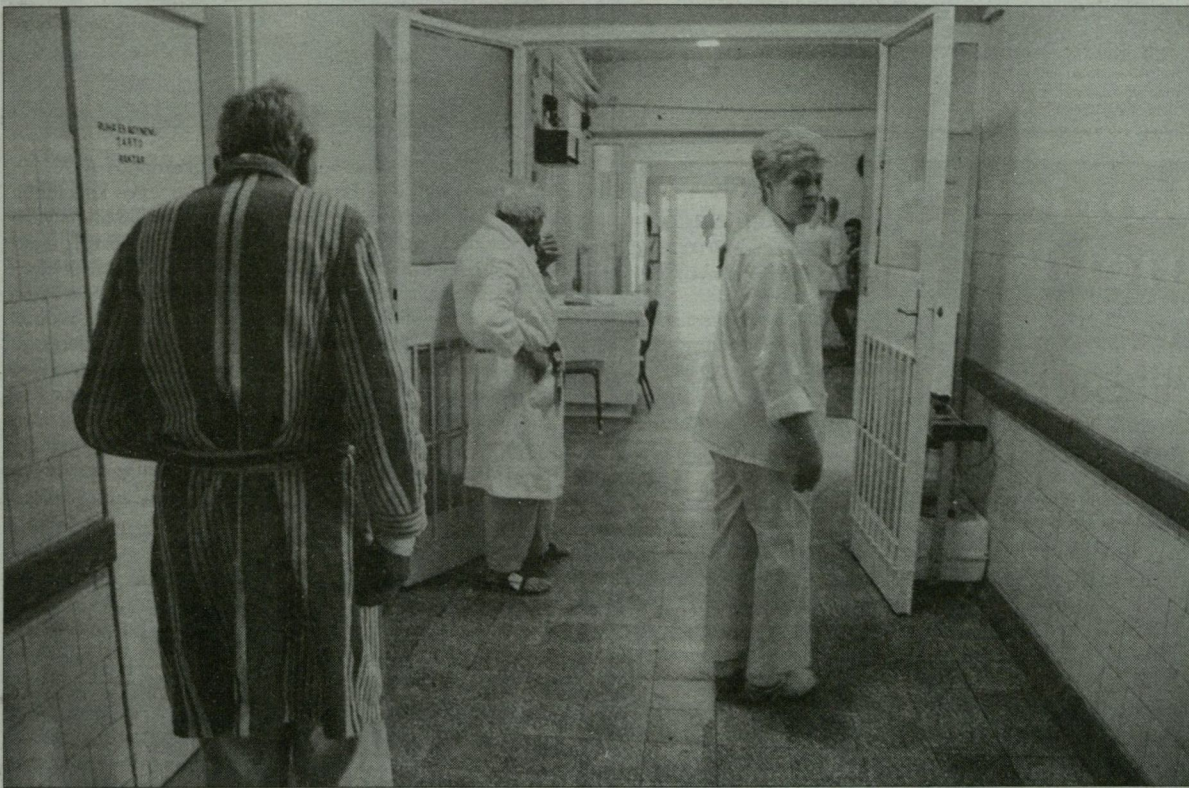
Tudom, első olvasatra igencsak félelmetesnek hangzó ez a név (pszichiátria, addiktológia...), de kérik nem nagyon megijedni. Ugyanis eme „kettes kórház” pszichiátriája bizony épp úgy néz ki, mint bármelyik más kórházi osztály. A megfáradt betegek szobáikban pihenhetnek, a folyosón doktorok és ápolónők sietnek, s természetesen nem hiányozhatnak ebből

a képből a fal mellett ácsorgó, orvosra, netán az intézet elbocsátó üzenetére várók, vagy a szeretteikhez érkező látogatók sem. A magyar kórházak ismerőinek aligha kell külön hangsúlyozni, hogy túl sok luxus berendezési tárgy ezen a pszichiátrián sem ejti ámulatba a szemtet, de azért – ahogy azt pár perces séta után a idegen megállapíthatja – minden a helyén van. Nem véletlenül, hiszen ezt az osztályt nem tegnap nyitották meg...

– Több mint húsz éve, a hetvenes évek közepe óta kezeljük itt a betegeket – szól a szenvedélybetegségek elleni nagy harc egyik fontos, szegedi „erődítményének” történetéről dr. Demeter Ildikó főorvos asszony. Akitől már beszélgetésünk elején megtudtuk azt is: a szegedi detoxikálóra nem folyton változó egészségügyünk mondta ki a halálos ítéletet, ugyanis ilyen nevű intézmény városunkban soha nem is létezett. A „detoxnak” tulajdonított kijózanításokat leginkább a belgyógyászati osztályok ambulanciáján végezték, majd amikor 1975-ben megnyílt az akkor még Tolbuhin sugárúton az önálló pszichiátriai részleg, ide gurultak be a mentők a máshol már nem igazán szívesen látott részegekkel. Idővel aztán kialakult egy olyan munkamegosztás a szegedi pszichiátriák között, hogy a klinikán inkább az öngyilkosságok túlélőit kezelik, míg a kórházban foglalkoznak a szenvedélybetegesekkel, vagyis az alkohol áldozatai mellett itt segítenek sok drogoson is. Természetesen a Kálvária sugárúti intézmény pszichiátriáján nem csak alkohol- vagy kábítószerfüggők kapnak ágyat, ám az egyébként naponta 3-4 deciliternél is több bornak felel meg.

Pontos betegszámot nem is kértünk Demeter doktornőtől, ugyanis sokkal inkább arra voltunk kíváncsiak, hogy miközben összesen 105 kórházi ágy áll rendelkezésre ezen az osztályon, tulajdonképpen hány alkoholbeteg él Szeged körzetében?

– A magyarországi alkoholizmust elemező számos statisztika készült már. Napjainkban mégis az tűnik a legfogadhatóbbnak, amelynek készítői úgy vélik, hogy hazánkban a felnőtt korú népesség 15-20 százaléka teljesen absztinens, tehát soha nem fogyaszt alkoholt, 60 százalék valamilyen formában kapcsolatba kerül a szesszel, s 15-20 százalék pedig már súlyosan veszélyeztetett, vagyis az alkoholisták közé sorolható. Sokan azt hiszik, hogy a nagy bortermelő vidékeken, mint mondjuk a tokaji vagy az egri körzet, ez az arányszám nagyobb gondokra utal. Ám Magyarország alkoholtérképére tekintve mégis inkább az derül ki, hogy Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megye az, ahol az országos átlagnál többen kötnék barátságot a szesszel. Ezért aztán nagyon valószínű, hogy Szegeden és a környező települések élő 250 ezer felnőtt között legalább 50 ezer olyan van, akinek a nagymértékű alkoholfogyasztás miatt meg van az esélye arra, hogy komolyabb testi vagy lelki károsodása lesz – szolgált egy eléggé megdöbbentő számmal dr. Demeter Ildikó.

Egy magyar kórház. Túl sok luxus berendezési tárgy ezen a pszichiátrián sem ejti ámulatba a szemtet... (Fotó: Miskolczi Róbert)

Ki az alkoholista?

Majd elmondta azt is, hogy tulajdonképpen ki is számít alkoholistának.

– Az a személy, aki már elveszíti az ivás fölötti kontrollját, naponta, és hosszabb ideje tartó rendszerességgel iszik alkoholt, s mint említettem, a szeszfogyasztás következtében egyéb betegségekkel terhelt. Ezek közül ugyebár a legismertebb a máj károsodása. De a szolgálhatok alkoholizmus ügyében egy konkrét számmal is: az orvostudomány napi 60-80 milligramm tiszta alkoholnak megfelelő ital rendszeres fogyasztóját tekintjük alkoholistának. Ez egyébként naponta 3-4 deciliternél is több bornak felel meg.

Szóval napi 3-4 deci bor...? Véltetően most jó néhányan fölajdulnak e cikket olvasván, de hát nincs mit tenni: a tudomány ezek szerint szeszügyben nem ismer sok kitételeket. Éppen ezért mi sem bonyolítottuk szeszbarátokat mentegető vitába Demeter doktornővel. Hanem inkább arról kérdeztük: mekkora fogalmat is bonyolít le ambulanciájuk, vagyis hány szesztől kábult érkezik osztályukra, ami ugyebár – hangsúlyozzuk még egyszer! – minden látszat ellenére sem detoxikáló.

– Van olyan éjszakánk, amikor csak 2-3 részeg em-

bert kell ellátnunk, de bizony előfordult már olyan is, hogy egy ügyelet alatt közel húszan aludták ki mámorukat a mi ágyainkon. De annak az időszaknak már vége, amikor még ki tudta számolni az orvos, mikor is számíthat nagyobb forgalomra. A jól bejáratott fizetésnap, vagyis a harmincadik nagy roham már csak emlékeinkben él, és azt sem mondhatnánk, hogy a jelesebb ünnepeken – mint mondjuk húsvét hétfője vagy a szilveszter – jóval több munkánk lenne a megszokottnál. Természetesen ezeken a napokon ugrásszerűen megnő az alkoholfogyasztás, csak éppen ez olyan megszokott már, s annyira megértően kezeli a részeg, hogy a környezete is, hogy eszükbe sem jut orvosi segítséget kérni.

Megismerkedvén szűkebb pátriánk alkoholizmust összegző adataival, s Demeter doktornőtől megtudva a betegforgalom számait, joggal vélhetjük: nemcsak ünnepnapokon feledkezünk meg kiütéses szeszgyőzelmek esetén orvosért telefonálni. Pedig, mint a doktornő elmondta, osztályunk nem kevés segítséget tudna nyújtani ahhoz, hogy az alkoholbeteg elforduljon a szesztől.

– Sok ápoltnak emlékezett úgy, visszagondolva a nálunk eltöltött órákra, hogy vendégeskedése fordulópontot jelentett az életében. Ugyanis

elég volt egy 24 órás kórházi megfigyelés ahhoz, hogy rádöbbenjen, hova is juttatta a szesz. S bár nem vált absztinens belőle, azért jóval kisebb lendülettel nyúlt később a pohár után. Természetesen egyetlen detoxikálástól nem lehet csodákat várni, de pszichiátriánkon lehetőség van arra is, hogy az alkoholbeteg hosszabb ideig részesüljön gyógyszeres kezelésben, s egyúttal igyekezzünk lelki sérüléseit is gyógyítani. Természetesen az alkoholizmus elleni harc csak akkor lehet eredményes, ha jól működik a megelőzés, ha olyan a társadalmi közeg, amely az ivás elhagyására ösztönöz. Vagyis csak tőlünk csodákat nem várhat el senki, de itt negyvenhárom egészségügyi szakember, köztük nyolc orvos azért dolgozik, hogy minél több betegről mondhassuk el: kigyógyult káros szenvedélyéből.

Megszelidül a részeg

A nagy kérdés persze az, hogy a betegek akarnak-e egyáltalán gyógyulni? – faggattuk Demeter doktornőt, amikor már a pszichiátria és addiktológia osztály folyosóját járjuk. Mert azt bizony nehéz elképzelni, hogy egy szesztől fölbátorodott polgártársunk majd detoxikálás közben, netán éppen saját piszkából ki-

mosva, a zuhany alatt teszi le húsésgesküjét az egészséges életmód mellett...

– Ha arra gondol, hogy csak heves ökölharc árán tudjuk megfékezni ambulanciánkon a randalfrozókat, meg kell nyugtatnom: ilyenre a legtrikább esetben kerül sor. Furcsa mód még az is megszeldül, akit bilincsbe verve hoznak be a rendőrök valamelyik éjszakai szórakozóhelyről, botrányos magatartás miatt. Pedig hát nálunk nem óriások veszik gondozásba, hanem törekeny ápolónők. De úgy látszik, hogy magának a helynek (mert hát ez mégiscsak kórház), s a fehér köpenynek még mindig van akkora tekintélye, hogy lehiiggassa a háborgókat.

No, de kik is ezek a háborgók? Kicsit „tudományosabban” kérdezve: melyik társadalmi rétegből kerülnek ki leginkább az alkoholbetegek? – terelődött beszélgetésünk újfent a statisztikák felé. Nos, Demeter főorvos asszony sokakat untató számokkal nem szolgált, de azt elmondta, hogy pszichiátriájukra nagyon sok munkáját elvesztett ember kerül be. S bár az alkohol bizony manapság már véletlenül sem sorolható az olcsó mulatságok kategóriájába, jövedelemmel nem rendelkezők, hajléktalanok népes csapatát kezeltek már. Hogy miért is olyan fontos detoxikálás esetében a pénztelenség?

– A hetvenes években még ötszáz forintot kellett kifizetni a kijózanításért, a nyolcvanas években ezért ezer forintot kérhetett el a gyógyintézet, míg napjainkban már ötezer forint lenne a kezelés ára. Természetesen a mentőszállítás költségei is a résztvevő terhelnek. De azért beszéljek erről feltételes módban, mert szinte esélyünk sincs arra, hogy ezt az összeget akár a mentősök, akár a kórház megkapná. Úgy húsz évvel ezelőtt még csak 50 százalékos volt a behajthatatlan követelések aránya, tíz éve már a hozzánk bekezdülőknek legfeljebb húsz százaléka fizette ki akár önszántából, akár többszöri felszólításra a józanság árát, ma pedig már nem is igazán próbálkozunk – mondta dr. Demeter Ildikó. De szavaiból az is kiderült, hogy a szegény-

ségről nem csak a betegek esetében beszélhetünk.

Csodatévő gyógyszer nincs

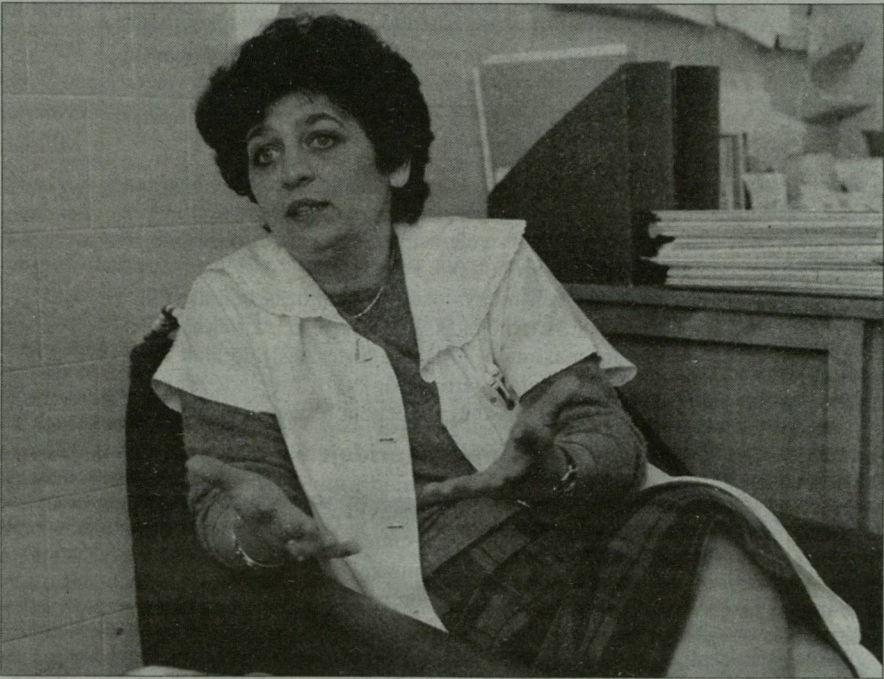
– Hosszú évek hagyománya immár, hogy a szenvedélybetegségek elleni harcra jut mindig a legkevesebb pénz. A mi osztályunkon a több, mint húsz évvel ezelőtti nyitás óta legfeljebb kisebb átalakításokra, s persze a tisztasági festésekre futotta. Ami pedig a személyzet bérét illeti – épp olyan alacsony, mint a magyar egészségügyben bárhol. Az önkormányzat erejéhez mérten költ ránk, de az nagyon kevés a lényegi változtatásokhoz. No, de hogy ne csak rossz hírekkel szolgáljak: most talán lesz annyi pénzünk, hogy kialakíthassunk egy önálló addiktológiai részleget a pszichiátrián belül, s ezzel mindenképp javulnak majd a gyógyítás körülményei. De még egyszer hangsúlyozom, mivel a csodatévő gyógyszert még nem találták föl, túl nagy esély sajnos nincs arra – történjék bármilyen komoly fejlesztés is az ország pszichiátriai és addiktológiai osztályain –, hogy Magyarországon lényegesen megváltozzanak a közeljövőben az alkoholizmus mutatószámai. Mert sajnos a magyarság alkoholhoz fűződő kapcsolata se akar változni. Sőt, a helyzet egyre rosszabb, ugyanis a kevésbé káros borról mindinkább átszoknak alkoholbarátaink a tömény szeszekre, ami sokkal nagyobb pusztítást visz végbe mind a testben, mind a lélekben – jegyezhettem föl Demeter doktornő szavait.

Nem mondanám, hogy pesszimistán, sokkal inkább a realitásokhoz ragaszkodva mondta ki mindezt. S már éppen azon voltunk, hogy nagyon elszomorodjunk ezt hallgatván, amikor megismerkedtünk egy nagyon is optimista alkoholbeteggel. K. M. erős elszántsággal a hangjában közölte velünk: ha valakinek van akaraterje, s bízik az orvosok segítségében, igenis megszabadulhat ettől az átoktól.

– Én is nagyon remélem, hogy örökre le tudom tenni a poharat, ezért is jöttem be most újra a pszichiátriára – mondta K. úr. – Csak hát az a baj, hogy belőlem éppen ez az akaraterő hiányzik egy kicsit, s így mindig visszatárlak az italhoz. Pedig kipróbáltam én már mindent, volt, amikor hónapokig egy korty szeszt se ittam, aztán meg úgy gondoltam, hogy csak egy-két híg fröccs, és kész, megállok. Na, hát ebből nem lett semmi... Ezért azt tanácsom a fiataloknak, hogy ha jót akarnak maguknak, soha egy kortyot sem, mert aztán nincs megállás. És mire észbe kap az ember, már el is ivott egy házra való pénzt. Nekem elhiheti, velem is megtörtént – közölte velünk nagy szomorkodva K. M.. Aki 1977-ben, 18 évesen vendégeskedett először a kijózanítóban, s meg sem tudná mondani hányadik csatáját vívja most a szeszháborúban. De harcol, keményen.

S boldogabb perceiben alighanem arról a szép, de már régen elivott kis házacskáról álmodik...

Bátyi Zoltán

Dr. Demeter Ildikó főorvos asszony a statisztikát idézi: hazánkban a felnőtt lakosság 15-20 százaléka az alkoholisták közé sorolható